

ефективних, соціально відповідальних і екологічно безпечних результатів його сталого розвитку .

Список посилань на джерела

1. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. акад. НАН України, д. е. н., проф. М.А. Хвесика]; Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України". – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 40 с.

2. Тимків І. В. Соціально-економічні імперативи глобального розвитку : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук, спец. 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини / І. В. Тимків. – К.: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2010. – 25 с.

3. Петренко В. П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах : наукова монографія / В. П. Петренко. – Івано-Франківськ: "Нова Зоря", 2006. – 352 с.

УДК 330.321

*І. І. Проданова, к.е.н., доцент
М. В. Горда, бакалавр*

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОЦІНКА СТРУКТУРИ ВИРОБНИЦТВА І ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років ціни на газ і тарифи на житлово-комунальні послуги перебувають в центрі уваги українців. Дискусії точаться навколо питань справедливості цін і монополії на ринку природного газу, спроможності наявного потенціалу країни забезпечити її енергетичну безпеку. Україна, вступивши до Енергетичного Співтовариства у 2010 р., взяла на себе зобов'язання внести зміни до національного енергетичного законодавства стосовно правил ринкової конкуренції, системи ціноутворення, екологічних нормативів діяльності підприємств енергетичного сектору та ін. Тому аналіз та оцінка структури виробництва і використання природного газу (табл. 1) є досить актуальним питанням, яке потребує вивчення.

Таблиця 1 – Обсяги видобутку і використання, імпорту природного газу в Україні

Показник, млрд. куб. м	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р., +, -	
				2013 р.	2014 р.
Видобуто	21,5	20,5	19,9	-1,6	-0,6
Використано	50,4	42,6	33,8	-16,6	-8,8
Імпорт	28,0	19,5	16,4	-11,6	-3,1

* складено на основі джерел [1, 2, 3]

Загальний обсяг видобутку природного газу в Україні у 2015 р. склав

приблизно 19,9 млрд. куб. м, що майже на 3 % менше, ніж у 2014 р. та на 1,6 млрд. куб. м нижче рівня 2013 р. Основною причиною такої ситуації є впровадження жорсткої фінансової політики уряду, зокрема що стосується підвищення рентних ставок. Скорочення в обсягах видобутку природного газу зазнали майже всі державні компанії, натомість у секторі приватного газовидобутку спостерігався приріст (за рахунок інвестицій минулих років). Також слід зауважити, що Україна в 2015 р. не отримувала газу від ДАТ "Чорноморнафтогаз", а у 2014 р. було отримано значно менший обсяг газу, ніж у попередні роки.

На сьогоднішній день обсяги видобутку природного газу є відносно стабільними, проте має місце ряд причин, які можуть стати передумовою суттєвого їх скорочення:

- значний рівень виснаження первісних запасів великих родовищ;
- скорочення обсягів пошуково-розвідувального буріння, особливо глибокого (НАК "Нафтогаз України" забезпечує 70 % обсягів геолого-розвідувального буріння та весь обсяг експлуатаційного буріння в Україні. В світі більше 50 % обсягів цього виду робіт фінансується і здійснюється венчурними компаніями, 30-35 % – великими видобувними компаніями, близько 15 % – середніми і тільки 1-2 % – державними та іншими [2, с. 5]);
- низькі темпи розвідки нових запасів та недостатньо висока їх якість;
- підвищена глибина буріння як на наявних, так і нових родовищах (близько 5000 м);
- різке зменшення інвестицій у модернізацію та реконструкцію об'єктів газового комплексу;
- згортання дослідно-промислових робіт із підвищення газовіддачі пластів;
- неузгодженість окремих нормативно-законодавчих актів щодо користування надрами та несприятлива податкова політика (експерти МВФ запропонували Україні підняти ставки за використання надр до рівня міжнародних стандартів, розглянути можливість введення податку на додатковий прибуток і встановити короткострокові податкові пільги для залучення інвестицій).

Головними механізмами зростання видобутку природного газу є збільшення обсягів геолого-розвідувального і експлуатаційного буріння; відкриття і введення у розробку нових родовищ; удосконалення існуючих систем розробки наявних родовищ шляхом активного впровадження методів інтенсифікації та підвищення газовилучення (за допомогою таких геологічно-технічних засобів, як гідравлічний розрив, реперфорация та обробка привибійних зон свердловини); оптимізація джерел фінансування підприємств газового комплексу (бюджетні кошти, кредитні ресурси, іноземні інвестиції та власні кошти підприємств).

Щодо обсягу використання природного газу, то у 2015 р. порівняно з 2014 р. Україна скоротила його на 21 % [1], із 2013 р. – на 32,9 %. Найбільше скоротилося використання газу побутовими споживачами – на 25 %. За регульованими сегментами ринку використання газу зменшилось на 22 %, а за нерегульованими – склало 19 %. Скорочення пов'язане насамперед з

катастрофічним падінням промислового виробництва, зниженням нормативів споживання для населення і меншою мірою із заходами газозаміщення та енергоефективності. Одночасно загальне зменшення споживання ресурсу має привести в середньостроковій перспективі до скорочення газо- та енергоемності ВВП.

Також варто зазначити, що очікується скорочення споживання природного газу населенням, теплокомуненерго та бюджетними установами внаслідок впровадження енергоефективних заходів у 2016 р. на рівні 15 %.

Загалом у 2015 р. Україна забезпечила 63 % потреб в імпортованому газі поставками з Європи [1]. На даний час перед Україною стоїть завдання налагодження повноцінного імпорту газу або заміщення його біопаливом, яке набуло особливої актуальності в умовах проведення АТО. На даний час відкрито три основних маршрути реверсу газу – через Польщу, Угорщину і Словаччину (пріоритетним серед них є останній). Проте всі реверсні контракти прив'язані до біржі, що не дає змоги домовитися з постачальниками про фіксацію ціни на тривалий термін (як наслідок – можливий дефіцит в період пікового попиту на газ).

Проаналізувавши структуру виробництва та використання природного газу в Україні, можна стверджувати про необхідність реалізації реформи щодо демонополізації ринку природного газу, створення конкурентного ринку теплопостачання; сприяння пошуку та впровадженню альтернативних джерел енергії; стабілізації режиму оподаткування і розширення його бази на усіх етапах реалізації відповідного проекту – на стадії розвідки, розробки і видобутку.

Список посилань на джерела

1. Нафтогаз України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/08BBB30220B7B47DC2257F4C00523EF8?OpenDocument>.

2. Тенденції та пріоритетні напрями розвитку вітчизняного газовидобутку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uceps.org/upload/1446025738_file.pdf.

3. Імпорт природного газу в Україну у 2008-2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naftogaz-europe.com/article/ua/NaturalGasSuppliestoUkraine>.

УДК 65.011.3:658

*І. Г. Фадєєва, д.е.н., професор
Івано-Франківський Національний технічний університет нафти і газу*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ЕНЕРГОАУДИТУ

Протягом останніх років в Україні можна виокремити ряд основних